

ПОДАТКОВА ПОЛІТИКА І ПОДАТКОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

НТУ «Дніпровська політехніка»

Лавріщева А.С.

Науковий керівник: к.е.н., доц. Цуркан І.М.

На сучасному етапі становлення України, напрямком діяльності для держави визначають поставлені задачі. Беззаперечним шляхом до вирішення поставлених задач є ефективність регулювання податкових відносин у державі. Основними завданнями податків є регулювання розвитку всіх галузей без винятку. Вони слугують одним з основних важелів впливу держави на ринкову економіку. Забезпечення результативної організації податкової політики та податкової системи гарантує стійкий розвиток держави у всіх її головних сферах. Нині сучасна податкова система України має свої здобутки та провали, які створюють позитивний та негативний вплив на доходи держави. [2]

З огляду на те, що Україна обрала шлях до вступу до Європейського союзу, то взірцем для створення власної податкової системи є сусідні західні країни. Подальший розвиток економіки України та досягнення певних зрушень не можливий без запровадження нових податкових реформ, які дозволять наблизитись до взірцевої податкової системи та визначити особистий шлях розвитку. Також у створенні нової податкової системи слід орієнтуватися не лише на західні країни, а ще намагатися застосовувати досягнення сусідів враховуючи особистий потенціал країни. В підсумку національна податкова система має спрямовуватися до векторів загальноєвропейської інтеграції з залученням українських реалій. [1]

Податкова система України протягом тривалого часу зазнає зміни, до Податкового кодексу України наразі занесено дуже багато коригувань. Ці зміни направлені на поліпшення технології нарахування та сплати податку, а також на її вдосконалення та розвиток.

Податкової політика держави націлена на розв'язання всіх соціальних проблем громадян держави. У довгостроковому періоді можна виявити такі проблеми: економічне зростання та стабільність, мінімальний рівень безробіття та забезпечення достатнього рівня життя населення. До короткострокових цілей належать: достатній рівень наповнення державного бюджету, для забезпечення виконання всіх зобов'язань перед громадянами; збалансованість сталого рівня ВВП та приваблення іноземних інвестицій до держави. [4]

Для визначення ефективності роботи податкової системи та податкової політики України проаналізуємо динамічні зміни податкових надходжень та визначення ефективності податкової діяльності України розглянемо таблицю 1 та визначимо темп зростання податкових надходжень за 2014-2021 рік. Аналізуючи податкові надходження до державного бюджету можна зробити висновок, що вони постійно збільшуються. Загалом за вісім років діяльності держава збільшила податкові надходження майже в 4 рази з 280,2 млрд. грн. у 2014 р. до 1107,1 млрд. грн. у 2021 році. [3]

Таблиця 1

Структура податкових доходів до Держбюджету України
у 2014-2021 р. (млрд. грн.)

Рік Назва податку	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Податок на доходи фізичних осіб	12,6	45,1	59,8	75,0	91,7	110,0	117,3	137,6
Податок на прибуток підприємств	39,9	34,8	54,3	66,9	96,9	107,1	108,7	147,8
Рентна плата та плата за використання інших природних ресурсів	19,0	39,8	44,1	48,7	45,3	46,7	52,5	80,7
Акцизний податок	44,9	63,1	90,1	108,3	118,9	123,4	138,3	162,5
ПДВ	139,0	178,5	235,5	314,0	374,5	378,7	400,6	536,5
Мито	12,6	40,3	20,4	24,5	27,1	30,1	30,5	38,2
Інші податки та збори	12,0	7,9	-0,4	-10,3	-0,5	3,9	3,3	3,9
Разом	280,2	409,4	503,9	627,2	753,8	799,8	851,1	1107,1

Джерело: Офіційний сайт Міністерства Фінансів України [3]

За структурою можна визначити найбільш вагомий податок – ПДВ, величина з його сплати найбільша з усіх податкових надходжень. На другому місці акцизний податок, його величина в тричі менша за ПДВ. У структурі податку на додану вартість та акцизного податку левина частина нараховується на вартість імпортованих товарів. Дана модель вступає у протиріччя із задекларованою в Україні політикою захисту вітчизняного виробника, адже скорочення імпорту приведе до значного зростання бюджетного дефіциту через скорочення обсягу ПДВ та акцизного податку.

Розглянувши динаміку податкових надходжень слід зазначити, що держава розвиває податкову систему та запроваджує податкову політику для всіх галузей оподаткування. Саме комплексний вплив на різні сфери дозволяє управляти та регулювати всією економікою країни. Також формуючи податки у теорії держава повинна зважувати на те, що якщо запровадити один податок на всі сфери і за рахунок нього наповнювати бюджет, то це буде вважатися несправедливо. Оскільки на практиці у реальному житті всі люди мають різний рівень платоспроможності. Тому виникає необхідність створювати податки у різних галузях та з різними ставками, адже мета максимізації прибутків будь-яким шляхом не завжди веде до ефективної роботи всієї податкової системи.[4]

На жаль, з 24 лютого 2022 року наша країна опинилась у досить важкому становищі, спричинення початком повномасштабної війни на території всієї України. Ця ситуація не могла не відобразитись на економіці держави. В зв'язку з тим що більшість підприємств та компаній втратили можливість експортувати продукцію, або втратили ринок збуту в Україні, їх бізнес

опинився під загрозою. Через це за даними Міністерства Фінансів України повністю припинили роботу 30% українських підприємств, частково працюють 45%. Такі результати дуже негативно відображаються на економічних показниках країни. Тому для стимулювання роботи бізнесу в державі Верховна Рада прийняла законопроект № 7137-д від 14.03.2022, який передбачає кардинальну зміну, яка спричинить зменшення податкового тягаря та спричинить більш лояльний підхід до платників. [3]

Згідно з законопроектом передбачено доволі багато змін, які стосуються саме системи оподаткування, тому розглянемо вплив основних напрямків на кожен податок окремо. Першим розглянемо зміни націлені на зміну ставки єдиного податку. В умовах воєнного часу запроваджено ставку податку 2%. Проте для платників податку першої та другої групи сплата цього податку за новою ставкою є добровільною, а для третьої групи – обов'язковою. Другий податок який також зазнав зміни – єдиний соціальний внесок. Держава, з 1 березня до кінця дії воєнного стану та 12 місяців після його припинення, дозволила не сплачувати податок за себе ФОПам, особам, які ведуть незалежну професійну діяльність та членам фермерських господарств. Також на період мобілізації ЄСВ не сплачується за призваних на службу працівників. Найбільш вагомий податок у загальній структурі податкових надходжень – ПДВ. Його ставку знижено на пальне та нафтопродукти до 7%, акцизний податок на цю групу товарів встановлено у розмірі 0%. Звільнено від сплати ПДВ спеціальні засоби індивідуального захисту, бронежилети для добровольчих формувань. Також держава введеним законопроектом звільнила себе від сплати бюджетного відшкодування ПДВ. Взагалі скасована плата на земельний податок за землю державної та комунальної власності. На тимчасово окупованих територіях або там де ведуться (велись) бойові дії не сплачується земельний та екологічний податок. Скасовується сплата за штрафи та пеню, якщо порушення було внаслідок ведення воєнного або надзвичайного стану. [4]

Таким чином, можна зробити висновок, що податкова система та податкова політика дуже важливі складові економіки будь-якої країни. Проаналізувавши всі зміни, які держава ввела до системи оподаткування видно, що було прикладено чимало зусиль. Вони націлені з метою запуску економіки та початком її роботи у такий важкий час. Базуючись на цих цілях доречним буде розробити «безпрограшну» стратегію розвитку податкової системи після закінчення війни. Гармонійний та розумний підхід до розвитку податкової системи та політики дасть змогу розвиватися економіці країни, реалізувати масштабні зміни протягом незначного періоду та досягти навіть більшого ніж довоєнного рівня економіки.

Перелік посилань

1. Желай О.В. «Організаційно-правові принципи реалізації механізмів державної податкової політики»: стаття. – 2018. – 5 с.
2. Лещук Г.В., Івасюк Н.Б. «Податкова система України в умовах пандемії covid-19: сучасні реалії та прогнози»: стаття. – Івано-Франківськ: 2020, – 6 с.
3. <https://mof.gov.ua/uk> – сайт Міністерства фінансів України
4. <https://tax.gov.ua/> - сайт Державної Податкової служби України